



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 337/2019-51

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. mája 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, ktorou namietajú porušenie svojich základných práv podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1, čl. 8 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 10 Co 68/2016 z 30. marca 2017, za účasti Národného ústavu srdcových a cievnych chorôb, a. s., IČO 35 971 126, Pod Krásnou hôrkou 1, Bratislava, právne zastúpeného advokátkou JUDr. Martou Srncovou, Seberíniho 9, Bratislava, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva [REDACTED] a [REDACTED] podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 10 Co 68/2016 z 30. marca 2017 b o l i p o r u š e n é .

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 10 Co 68/2016 z 30. marca 2017 z r u š u j e a v e c v r a c i a Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

3. [REDACTED] a [REDACTED] p r i z n á v a náhradu trov konania spolu v sume 640,66 € (slovom šesťstoštyridsať eur a šesťdesiatšesť centov), ktorú je Krajský súd v Bratislave p o v i n n ý vyplatiť na účet ich právnej zástupkyne JUDr. Ivety Rajtákovéj, Štúrova 20, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. júna 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka v 1. rade“), a [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ v 2. rade“, spolu aj „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojich základných práv podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1, čl. 8 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 10 Co 68/2016 z 30. marca 2017 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovatelia podali žalobu o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej neoprávneným zásahom do ich rodinného a súkromného života v súvislosti s úmrtím ich matky (sťažovateľka v 1. rade) a sestry (sťažovateľ v 2. rade) v dôsledku neposkytnutia správnej lekárskej starostlivosti alebo nej zo strany Národného ústavu srdcových a cievnych chorôb, a. s.

3. Okresný súd Bratislava I rozsudkom sp. zn. 16 C 142/2010 z 15. októbra 2015 návrh v celom rozsahu zamietol s odôvodnením, že sťažovatelia neuniesli dôkazné bremeno vo vzťahu k príčinnej súvislosti medzi zavineným konaním pracovníkov odporcu a úmrtím alebo nej, ako ani nepreukázali vznik nemajetkovej ujmy. Z vykonaného dokazovania považoval okresný súd za preukázané, že zo strany pracovníkov odporcu došlo „k určitým

pochybeniam“ tak, ako to vyplýva z navrhovateľmi predloženého znaleckého posudku z 25. novembra 2008 a z posudku znaleckej organizácie z 5. januára 2012. Okresný súd dospel k záveru, že „nie je možné stanoviť jednoznačne príčinu smrti menovanej a nie je možné určiť, či znalcami uvedené pochybenia boli príčinou smrti menovanej pacientky“.

4. Sťažovatelia podali proti tomuto rozsudku odvolanie, ktoré odôvodnili vadami podľa § 205 ods. 2 písm. a), d) a f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) v spojení s § 221 ods. 1 písm. f) OSP. V odvolaní v podstatnom uviedli, že z odôvodnenia rozsudku nie je možné zistiť, k akým skutkovým záverom súd prvého stupňa na základe vykonaného dokazovania dospel a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, ani to, ako vec právne posúdil. K tomu uviedli: „... *chyba akékoľvek zdôvodnenie ozrejmujúce, či súd za predpoklad zodpovednosti odporcu za neoprávnený zásah do nášho súkromného a rodinného života považoval preukázanie priamej príčinnej súvislosti medzi konaním, či nekonaním zdravotníckych pracovníkov odporcu a smrťou [REDAKOVANÉ], a prečo za neoprávnený zásah považoval len prípadné zavinenie smrti [REDAKOVANÉ] a nie aj neposkytnutie zdravotnej starostlivosti spôsobom ustanoveným zákonom.*“

5. K namietanému nesprávnemu právnemu posúdeniu veci a nesprávnym skutkovým zisteniam sťažovatelia v odvolaní uviedli:

«Konštatovanie súdu, že príčina smrti pacientky nebola stanovená nezodpovedá vykonaným dôkazom. Súčasťou príloh k návrhu na začatie konania je pod poradovým číslom 68 List o prehliadke mŕtveho, ktorý sme predložili spolu s návrhom vo dvoch fotokópiách a ktorým sme navrhli vykonať dokazovanie už v návrhu na začatie konania. Listina teda bola doručená účastníkom aj súdu na vykonanie dôkazu touto listinou sa vzťahuje ust. § 129 ods. 1 časť vety za bodkočiarkou O. s. p. List o prehliadke mŕtveho a štatistické hlásenie o úmrtí je listinou vyhotovenou [REDAKOVANÉ] prehliadajúcim lekárom Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou podľa ust. § 17 ods. 1 písm. b) zákona č. 581/2004 Z. z. v znení platnom ku dňu 18. 9. 2007 (ďalej len „zákon č. 581/2004 Z. z.“) sa zriaďuje úrad ako právnická osoba, ktorému sa v oblasti verejnej správy zveruje vykonávanie dohľadu nad poskytovaním zdravotnej starostlivosti (§ 1 písm. d) 2. bod).

... Príčinu smrti pacientky uvedenú v Liste o prehliadke mŕtveho a štatistickom hlásení o úmrtí by bolo možné spochybníť len dôkazom opaku. Pokiaľ takýto dôkaz nebol v konaní vykonaný citované ustanovenia O.s.p. neumožnili súdu dospieť k záveru podľa ktorého „nie je možné bez ďalšieho zistiť príčinu smrti pacientky“.

... Záver súdu o tom, že nebola určená príčina smrti nebohej [REDAKOVANÉ] z dôvodu nevykonania pitvy na žiadosť navrhovateľky v 1. rade nevyplýva zo žiadneho konkrétneho dôkazu ...

Za tohto stavu nemožno na navrhovateľov prenášať dôkazné bremeno, spočívajúce v preukázaní hypotetického vývoja, ku ktorému by došlo, ak by bola zdravotná starostlivosť poskytnutá správne.

Takýto postup by v konečnom dôsledku viedol k tomu, že právo na poskytnutie zdravotnej starostlivosti spôsobom zodpovedajúcim zákonu, ktorému na druhej strane zodpovedá povinnosť poskytovateľ zdravotnej starostlivosti poskytovať túto starostlivosť správne a zdravotníckych pracovníkov vykonávať zdravotnícke povolanie odborne v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi (§ 80 ods. 1 písm. d) zákona č. 578/2004 Z. z.), by bolo prakticky nevyhľaditeľné.

V tejto súvislosti je potrebné mať na zreteli, že právo na ochranu osobnosti, zahŕňajúce právo na vedenie súkromného a rodinného života... je jedným z aspektov práva na život osoby, vo vzťahu ku ktorej nebola zdravotná starostlivosť poskytnutá správne a ktorej úmrtím sme my navrhovatelia prišli o možnosť udržiavať s ňou blízke rodinné vzťahy, ktoré tvorili podstatnú časť nášho osobného života.

Vzhľadom na vyššie uvedené sme toho názoru, že v konaní bolo nesporne preukázané, že odporca neposkytol [REDAKOVANÉ] zdravotnú starostlivosť v súlade so svojou povinnosťou, vyplývajúcou mu zo zákona, nevykonával všetky dostupné liečebné úkony smerujúce k záchrane života tejto pacientky a preto jeho zásah do našich osobnostných práv zo strany odporcu je neoprávnený.»

6. O odvolaní sťažovateľov rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, stotožniac sa s jeho správnym právnym názorom. K meritu uviedol:

„Odvolačí súd sa stotožnil so správnym právnym záverom súdu prvej inštancie, že v konaní nebola preukázaná príčinná súvislosť medzi tvrdeným protiprávnym konaním žalovaného a vznikom ujmy žalobcom 1/ a 2/ na ich súkromnom a rodinnom živote, nakoľko napriek tomu, že v konaní nebolo sporným, že ošetrojúci personál žalovaného pochybil pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti pacientke [REDAKOVANÉ], matke žalobkyne 1/ a sestre žalobcu 2/, keď zo záverov znaleckého posudku... vyplýva, že vzťah medzi poskytnutou starostlivosťou a úmrtím pacientky sa vylúčiť nedá, avšak vzhľadom na absenciu pitevného nálezu nie je možné príčinu zhoršenia jej zdravotného stavu jednoznačne a vyčerpávajúco stanoviť a nevykonanie pitvy zároveň znemožňuje kvantifikovať mieru pravdepodobnosti medzi poskytovaním zdravotnej starostlivosti a úmrtím a zo znaleckého posudku ... zo dňa 05.01.2012 vypracovaného znaleckou organizáciou ... je zrejmé, že príčinu smrti [REDAKOVANÉ] nebolo možné jednoznačne stanoviť, keďže nebola nariadená pitva, ktorá ani z medicínskeho hľadiska nevyhnutná nebola s tým, že z priebehu klinického ochorenia a dostupných zdravotných záznamov (najmä vývoja zmien na EKG) je možné opodstatnene predpokladať, že príčinou zhoršenia zdravotného stavu bola komplikácia základného ochorenia, t.j. infarktu srdcového svalu, prípadne reinfarkt.

Odvolačí súd sa nestotožnil s argumentáciou žalobcov v podanom odvolaní, resp. v priebehu celého prvoinštančného konania, že žalovaný spôsobil smrť im blízkej osoby [REDAKOVANÉ] tým, že jej neposkytol riadnu zdravotnú starostlivosť vyplývajúcu mu zo zákona a nevykonával dostupné liečebné postupy smerujúce k záchrane jej života, keď predpokladom úspešného uplatnenia nároku na náhradu nemajetkovej ujmy je bezpečné preukázanie, že došlo k protiprávnemu zásahu do práva na ochranu osobnosti fyzickej osoby, konkrétne do práva na súkromie a rodinný život, avšak v danom spore nebolo preukázané, že k smrti pacientky [REDAKOVANÉ] došlo porušením právnej povinnosti žalovaného, pretože bez vykonania pitvy, ktorú odmietla žalobkyňa 1/ sa nedala jednoznačne určiť príčina jej smrti, tzn. nebolo možné zistiť, či konanie zamestnancov žalovaného bolo spôsobilé privodiť pacientke smrť, pričom bolo potrebné prihliadnúť aj na to, že uvedená pacientka mala pred hospitalizáciou u žalovaného dlhodobo zdravotné problémy...

Súd prvej inštancie dospel k správne právnemu záveru, že v posudzovanej veci nedošlo k takému neoprávnenému zásahu do súkromia žalobcov chráneného § 11 Občianskeho zákonníka, ktorého súčasťou je i rodinný život, keď síce z objektívneho pohľadu je strata jediného z členov tohto rodinného spoločenstva celkom neodčiniteľnou ujmom, ktorá postihuje jeho zostávajúcich členov, t. j. smrťou matky žalobkyne 1/ a sestry žalobcu 2/ došlo síce k narušeniu celistvosti ich rodiny, avšak na druhej strane nepreukázali, že jej smrťou došlo k takej závažnej ujme, ktorá by odôvodňovala priznanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka), keď odvolací sud považuje zároveň za nutné uviesť, že žalobcovia 1/ a 2/ s [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] v spoločnej domácnosti nežili, neboli na ňu odkázaní výživou s tým, že ani tvrdenie žalobkyne 1/, že smrťou matky sa jej zásadne zmenil súkromný a rodinný život, ktorý už nebude mať takú podobu, ako pred jej úmrtím a žalobcu 2/, že mal so sestrou veľmi intenzívny citový vzťah, pomáhali si a podporovali sa, nie sú relevantné na preukázanie mimoriadnosti zásahu do ich osobnostných práv.“

7. Proti rozsudku krajského súdu podali sťažovatelia dovolanie z dôvodov podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), avšak Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že sťažovatelia nevymedzili právne otázky relevantné z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP, a preto dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom podľa § 432 CSP a dovolanie ako procesne neprípustné odmietol podľa § 447 písm. f) CSP uznesením sp. zn. 2 Cdo 71/2018 z 28. februára 2019. Uznesenie dovolacieho súdu bolo právnej zástupkyňi sťažovateľov doručené 5. apríla 2019.

8. Sťažovatelia vo včas doručenej sťažnosti popísali svoje výhrady k zdravotnej starostlivosti poskytnutej zomrelej, vychádzajúc z jej zdravotnej dokumentácie, dvoch znaleckých posudkov a úmrtného listu vrátane listu o prehliadke mŕtveho. Proti tvrdeniu všeobecných súdov o tom, že príčinu smrti nie je možné ustáliť pre absenciu pitvy, sťažovatelia namietajú, že ide o autoritatívne určenú skutočnosť na to povolaným orgánom – lekárom povereným úradom pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, ktorý vo verejnej listine (liste o prehliadke mŕtveho) uviedol príčinu smrti, t. j. „choroba (stav), ktorá priamo privodila smrť“ ako „akútny reinfarkt“. Prezumpciu správnosti tejto verejnej listiny nik nevyvrátil, ale ani nespochybňoval v konaní. Napriek tomu sa všeobecné súdy neriadili

zákonnou prezumpciou správnosti údajov obsiahnutých vo verejnej listine vydanej v rámci kompetencie orgánu verejnej moci podľa § 205 CSP, ale preniesli bez opory v právnych predpisoch dôkazné bremeno na sťažovateľov. S touto podstatnou odvolacou námietkou sa podľa tvrdenia sťažovateľov krajský súd v napadnutom rozsudku vôbec nevysporiadal. Zároveň namietajú, že dôkaznú povinnosť v rozsahu, v akom ju všeobecné súdy ukladajú sťažovateľom, nie je možné splniť a robí ich nárok na ochranu súkromia iluzórnym.

9. Sťažovatelia ďalej namietajú, že ochrana práva na súkromný a rodinný život pozostalých je Európskym súdom pre ľudské práva vnímaná ako pozitívny záväzok štátu (procesné garancie) poskytnúť dotknutým osobám dostatočne účinné prostriedky na nápravu porušenia práva na život u osoby, ktorej je poskytovaná zdravotná starostlivosť. Hodnotenie veci krajským súdom, podľa ktorého sťažovatelia nepreukázali vznik nemajetkovej ujmy a osobitne nepreukázali závažnosť takej ujmy, ktorá by si vyžadovala odškodnenie finančnou náhradou, považujú sťažovatelia za odopretie súdnej ochrany ich právu na súkromný a rodinný život a bagatelizovanie jeho hodnoty.

10. Ďalej namietajú vo vzťahu k nevykonanej pitve, ktorú súdy sťažovateľke v I. rade vytkli, že pitvu možno vykonať len v prípadoch ustanovených zákonom a nariaďuje ju Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou v rámci výkonu dohľadu na základe prehliadky mŕtveho tela. Blízka osoba môže požiadať o vykonanie pitvy, ale nemôže ovplyvniť postup úradu pri realizácii jeho výlučnej kompetencie tak, aby pitvu nenariadil, ak mu to zo zákona vyplýva. Pitva v danom prípade nebola vykonaná, nie preto, že by sťažovatelia o jej nevykonanie žiadali, ale preto, že nebola indikovaná príslušným orgánom, lebo neboli splnené zákonné podmienky na jej nariadenie.

11. Na základe uvedenej sťažostnej argumentácie sa sťažovatelia domáhajú, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Právo sťažovateľov:

- domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva, zakotvené v čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s právom na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života, zakotveným v čl. 19 ods. 2 ústavy,
- na spravodlivé súdne konanie zakotvené v čl. 6 ods. 1 vety 1 dohovoru,

- na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života zakotvené v čl. 8 ods. 1 dohovoru,
- na účinný prostriedok nápravy v prípade porušenia práv, zakotvené v čl. 13 dohovoru,
bolo rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 10Co/68/2016 zo dňa 30. 3. 2017
a postupom, ktorý mu predchádzal, porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Krajskému súdu v Bratislave pokračovať
v porušovaní namietaných práv sťažovateľov.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje rozsudok Krajského súdu v Bratislave
sp. zn. 10Co/68/2016 zo dňa 30. 3. 2017 a vracia vec Krajskému súdu v Bratislave na
ďalšie konanie.

Krajský súd v Bratislave je povinný nahradiť sťažovateľom všetky trovy tohto
konania.“

12. Ústavný súd sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval a uznesením sp. zn.
II. ÚS 337/2019 z 21. novembra 2019 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Vyjadrenie odporcu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľov

13. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval predsedu krajského
súdu, aby sa vyjadril k sťažnosti a zároveň oznámil, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo
ústne pojednávanie. Predseda krajského súdu listom sp. zn. 1 SprV 515/2019
z 12. decembra 2019 oznámil, že netrvá na ústnom prejednaní sťažnosti sťažovateľov,
a k meritu uviedol, že:

„Z odôvodnenia rozsudku Krajského súdu v Bratislave vyplýva, že sa s tvrdeniami
žalobcov, resp. ich odvolacími námietkami vysporiadal konkrétne v bodoch 12., 15. a 17.,
a rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil s konštatovaním, že sa v celom rozsahu stotožnil
so správnym právnym záverom súdu prvej inštancie uvedeným v odôvodnení napadnutého
rozsudku, splňajúce všetky požiadavky ustanovenia § 220 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z.z.
Civilný sporový poriadok, v ktorom sa aj správne argumentačne vysporiadal so skutkovým
stavom i právnym posúdením, z dôvodu ktorého sa odvolací súd obmedzil na konštatovanie
správnosti dôvodov napadnutého rozsudku a tento ako vecne správny potvrdil podľa
ustanovenia § 387 ods. 1 a 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok.“

14. Zúčastnená osoba sa k ústavnej sťažnosti vyjadrila podaním z 13. decembra 2019, v ktorom popísala jednotlivé dôkazy vykonané v konaní pred súdom prvej inštancie. Poukázala na to, že „List o prehliadke mŕtveho a štatistické hlásenie o úmrtí“ je dôkazom, ktorý nemôže bez ďalšieho zakladať zodpovednosť žalovaného za náhle úmrtie pacienta v zdravotníckom zariadení. Sťažovatelia v prvom rade podali žiadosť o nevykonanie patologicko-anatomickej pitvy, napriek poučeniu obsiahnutému v žiadosti, podľa ktorého ak je potrebné zistiť, či bola zdravotná starostlivosť poskytnutá správne, je nevyhnutné vykonať pitvu. Zúčastnená osoba tiež poukázala na to, že túto námietku prezumpcie správnosti verejnej listiny sťažovatelia pred súdom prvej inštancie a odvolacím súdom vôbec neuplatnili. Zúčastnená osoba je toho názoru, že nebola v konaní preukázaná jej zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnostných práv sťažovateľov. Odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu považuje za dostatočné a zrozumiteľné, vychádzajúce zo zhodnotenia všetkých vykonaných dôkazov obsiahnutých v súdnom spise. Na základe uvedeného považuje zúčastnená osoba ústavnú sťažnosť sťažovateľov za nedôvodnú.

15. Sťažovatelia podaním z 30. decembra 2019 zotrvali na ústavnej sťažnosti a uviedli, že na vykonaní ústneho pojednávania ústavným súdom netrvali. Zaujali stanovisko k vyjadreniu krajského súdu, v ktorom poukázali a to, že body 12, 15, a 17 napadnutého rozsudku krajského súdu obsahujú všeobecné úvahy o inštitúte ochrany osobnosti.

«Sťažovatelia v odvolaní namietali nezohľadnenie obsahu verejnej listiny – listu o prehliadke mŕtveho v súlade so zákonom predpísanou dôkaznou hodnotou tejto verejnej listiny, namietali nesprávny skutkový záver súdu o nemožnosti zistenia príčiny smrti [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], poukázuc na konkrétne dôkazy v konaní vykonané, na skutočnosť, že žalovaný – NÚSCH, údajný Holter EKG záznam zo dňa 17. – 18. 9. 2007 „objavil“ potom, čo bol opakovane sťažovateľkou v I. rade žiadaný o sprístupnenie zdravotnej dokumentácie až na pojednávaní konanom dňa 17. 1. 2013, na skutočnosť, že NÚSCH predložil CD záznam v podobe, ktorá neumožňuje jeho sprístupnenie, inak ako na počítači priamo u odporcu, na skutočnosť, že časové údaje z vyhodnotenia údajného Holterovho EKG záznamu, ktorý mal snímať srdcovú činnosť pacientky, obsahuje nesúladné údaje s údajmi

o tom, kedy bol tento snímač pacientke nasadený, ani celkovú dobu snímania. Sťažovatelia zároveň poukázali na skutočnosť, že je nesporné, že zdravotná starostlivosť nebola poskytnutá pacientke správne, a že dôkazné bremeno, ktorým ich súd zaťažil – preukázať, že bez týchto pochybení by pacientka prežila, je neunesiteľné.

... ani iné ako krajským súdom označené časti odôvodnenia jeho rozsudku sťažovateľom odpoveď na jeho odvolacie námietky podstatné pre rozhodnutie vo veci samej, neobsahuje.

... Svoju povinnosť chrániť ľudský život aj vo vzťahoch medzi subjektami odlišnými od štátu, si v prípade poskytovania zdravotníckej starostlivosti môže štát splniť len za predpokladu, že naopak zo strany poskytovateľa zdravotnej starostlivosti bude vyžadovať preukázanie, že tento vykonal všetky úkony, ktoré bol povinný vykonať na to, aby pacientovi neodňal šancu na prežitie. Ak toto dôkazné bremeno neunesie, nemožno dospieť k inému záveru ako k takému, že zasiahol do práva na život pacienta. Takýto zásah do práva zomrelej osoby na život nemôže zároveň nebyť zásahom do práva na vedenie súkromného a rodinného života chráneného čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 19 ods. 2 ústavy.»

16. Sťažovatelia v tomto podaní reagovali aj na vyjadrenie zúčastnenej osoby s tým, že až po opakovaných žiadostiach bolo sťažovateľke v 1. rade zo strany zúčastnenej osoby umožnené nahliadnuť a vyhotoviť kópiu celej zdravotnej dokumentácie vedenej zúčastnenou osobou a túto celú dokumentáciu poskytla obom znaleckým subjektom. «Ak teda NÚSCH uvádza, že znalecké posudky boli vyhotovené na základe nekompletnej zdravotnej dokumentácie poskytnutej sťažovateľkou v 1. rade, toto tvrdenie nezodpovedá skutočnosti, keďže samotný NÚSCH sťažovateľke v 1. rade na jej žiadosť túto „kompletnú“ dokumentáciu, poskytol. Tuto je namieste poukázať na bod 8 ústavnej sťažnosti, z ktorého vyplýva, že aj takto poskytnutá zdravotná dokumentácia obsahovala záznamy, ktoré celkom nesporne boli nepravdivé, napr. záznam EKG zo dňa 16. 10. 2007, mesiac po smrti nebohej, záznam zo dňa 17. 9. 2007 z času, kedy sa pacientka podrobovala vyšetreniu v inom zdravotníckom zariadení, takže ani sa fyzicky vo NÚSCH nenachádzala.

... [redacted] na pojednávaní dňa 18. 10. 2012 vypovedal, že najpravdepodobnejšou príčinou smrti nebohej bol infarkt, a že ostatné možné príčiny

úmrtia sú výrazne menej pravdepodobné. Uviedol, že tento záver je podložený i výsledkami z EKG. Rovnako sa vyjadril o nesprávnom a kontraindikovanom podávaní liekov Lexaurin a Methylergometrín.

Na pojednávaní konanom dňa 17. 1. 2013 sa ďalší z podávateľov znaleckého posudku [REDACTED] vyjadril tak, že opätovne potvrdil nesprávnosť podania uvedených liekov, potvrdil závery znaleckého posudku a uviedol, že pri dodržaní správneho postupu liečby by „boli šance na prežitie [REDACTED] vyššie“. Konštatoval aj, že napriek nevykonaniu pitvy existuje dôvodné medicínske podozrenie, že smrť pacientky súvisí s ochorením srdca a poskytovaním zdravotnej starostlivosti. Pokiaľ teda NÚSCH uvádza, že znalci uviedli, že príčinu smrti pacientky nebolo možné zistiť, ide o sčasti nepravdivé a sčasti účelové prispôsobovanie si týchto výpovedí potrebám NÚSCH.»

Sťažovatelia ďalej uviedli, že «zúčastnená osoba v konaní nenamietala neúplnosť zistení znaleckých posudkov pre absenciu Holterovho záznamu v predloženej dokumentácii až do 17. januára 2013, dokedy ako „zabudnutý v stole“ v dokumentácii absentoval. Možno teda zhrnúť, že po tom, čo sa po viac než 6 rokoch v NÚSCH „objavil“ záznam EKG–Holtra, ktorý mal snímať činnosť srdca alebo jej pacientky aj v čase jej smrti, bol predložený vo forme, ktorá neumožňovala jeho prehratie, teda sprístupnenie jeho obsahu inde ako na zariadení umiestnenom priamo v NÚSCH. Pre súd, ale aj pre sťažovateľov, teda takýto dôkaz bez reálnej možnosti oboznámiť sa s jeho obsahom, nemohol mať žiadnu dôkaznú hodnotu. Čas, ktorý bol zaznamenaný, je 21 hodín a 44 minút. V analýze uvedeného záznamu sa opakovane uvádza, že Holterovský EKG záznam v trvaní 21 hodín a 44 minút pokrýva celé obdobie uvedeného trvania pred exitus letalis pacientky. ... [REDACTED] [REDACTED] zomrela dňa 18. 9. 2007 o 7:00 hod. ráno. Od nasadenia EKG Holtra do smrti pacientky však neuplynulo 21 hodín a 44 minút, ale len 19 hodín a 47 minút. Rovnako nie je možné pochopiť, že jeden z parametrov zaznamenaných na uvedenom zázname (Ventricular ectopy; Vent runs; fastes) je priradený k času 8:53:37 hod. predpoludním. Dňa 17. 9. 2007 o 8:53:37 hod. nebol ešte EKG Holter [REDACTED] nasadený a 18. 9. 2007 o 8:53:37 hod. bola táto pacientka už takmer 2 hodiny, podľa záznamov v zdravotnej dokumentácii odporcu, mŕtva.

Pokiaľ ide o argumentáciu sťažovateľov, že sa súdy oboch stupňov nevyrovnali s dôkaznou silou verejnej listiny – listu o prehliadke mŕtveho, sťažovatelia poukazujú na to,

že na túto okolnosť poukazovali rozsiahlo už v odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie.».

17. Vzhľadom na oznámenia právnej zástupkyne sťažovateľov a predsedu krajského súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Relevantná právna úprava a judikatúra

18. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

19. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie o tom, či napadnutým rozsudkom krajského súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru a v nadväznosti na to k porušeniu ich základného práva na ochranu pred neoprávneným zásahom do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 ods. 1 dohovoru.

20. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

21. Poľa čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

22. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

23. Podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

24. Podľa čl. 13 dohovoru každý, koho práva a slobody priznané týmto dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností.

25. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je účelom práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy), ako aj práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) zaručiť každému prístup k súdu, čomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu viazaného procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi, dodržiavanie ktorých je garanciou práva na súdnu ochranu, vo veci konať a rozhodnúť (porov. II. ÚS 88/01).

26. V súvislosti so svojím ústavným postavením ústavný súd vo svojej stabilizovanej judikatúre zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, alebo hodnotiť, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

27. Arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokovaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace

s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy.

28. O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03)

29. Z práva na spravodlivú súdnu ochranu vyplýva aj povinnosť súdu v odôvodnení rozhodnutia zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že (ne)majú význam pre rozhodnutie (Kraska c. Švajčiarsko z 29. 4. 1993, II. ÚS 410/06).

30. Podľa čl. 15 ods. 1 CSP dôkazy a tvrdenia strán sporu hodnotí súd podľa svojej úvahy v súlade s princípmi, na ktorých spočíva tento zákon.

31. Podľa § 191 ods. 1 CSP dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti; pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo počas konania najavo.

32. Podľa § 192 CSP skutočnosť, pre ktorú je v zákone ustanovená domnienka pripúšťajúca dôkaz opaku, má súd za preukázanú, ak v konaní nevyšiel najavo opak.

33. Podľa § 205 CSP listiny vydané orgánmi verejnej moci v medziach ich právomoci, ako aj listiny, ktoré sú osobitným predpisom vyhlásené za verejné, potvrdzujú pravdivosť toho, čo sa v nich osvedčuje alebo potvrdzuje, ak nie je dokázaný opak.

34. Ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane zdôraznil, že nezávislosť rozhodovania všeobecných súdov sa má uskutočňovať v ústavnom a zákonom procesnoprávnom a hmotnoprávnom rámci. Procesnoprávny rámec predstavujú predovšetkým princípy riadneho a spravodlivého procesu, ako vyplývajú z čl. 46 a nasl. ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Jedným z týchto princíпов predstavujúcich súčasť práva

na riadny proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru) a vylučujúcich ľubovôľu pri rozhodovaní je aj povinnosť súdu presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutia náležite odôvodniť (m. m. nález ústavného súdu I. ÚS 243/07). Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Dôkazy nestačí len vykonať, ale treba ich tiež náležite vyhodnotiť, čiže posúdiť ich vierohodnosť a relevantnosť pre záväzné vyriešenie sporu (napr. nález ústavného súdu III. ÚS 332/09).

IV.

Právne posúdenie veci

IV.A. K namietanému porušeniu procesných práv sťažovateľov

35. Sťažovatelia namietajú porušenie základného práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces s poukazom na zaťaženie neprimeraným dôkazným bremenom, ktoré nemá oporu v právnom poriadku a je iba iluzórnou súdnou ochranou ich rodinného a súkromného života pred neoprávneným zásahom zo strany žalovanej. Namietajú najmä nezákonnosť postupu súdu pri hodnotení dôkazov, keď nerešpektoval prezumpciu správnosti verejnej listiny a prikladal význam skutočnosti, že sťažovatelia neudelili súhlas na pitvu zomrelej príbuznej. Zároveň poukazujú na skutočnosti, ktoré môžu spochybňovať vierohodnosť dodatočne predloženého EKG – Holter záznamu. V súvislosti s týmito námietkami poukazujú na arbitrárnosť napadnutého rozsudku, ktorý na tieto námietky neposkytuje podľa ich presvedčenia dostatočnú odpoveď.

36. Ústavný súd zo zapožičaného spisového materiálu zistil, že sťažovatelia v konaní predložili ako dôkaz verejnú listinu, z obsahu ktorej vyplýva, že príčinou úmrtia [REDAKOVANÉ] je akútny reinfarkt. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku vyplýva, že krajský súd rovnako ako okresný súd ustálili, že sťažovatelia neuniesli dôkazné bremeno vo vzťahu k príčine smrti a považovali za nemožné ju ustáliť z dôvodu, že nebola vykonaná anatomicko-patologická pitva na žiadosť sťažovateľky v prvom rade. Na dôkaz, ktorý má povahu verejnej listiny, sa vzťahuje zákonná vyvrátiteľná domnienka pravdivosti toho, čo sa v nej osvedčuje alebo potvrdzuje, ak nie je dokázaný opak (§ 205 CSP). Skutočnosť, pre

ktorú je v zákone ustanovená domnienka pripúšťajúca dôkaz opaku, považuje súd za preukázanú, ak v konaní nevyšiel najavo opak (§ 192 CSP). Z logického výkladu týchto ustanovení Civilného sporového poriadku v ich vzájomnej súvislosti vyplýva, že procesná strana predložením verejnej listiny preukáže skutočnosť v nej deklarovanú s prezumpciou správnosti a je na protistrane v konaní, aby preukázala opak, teda vyvrátila pravdivosť skutočnosti uvedenej vo verejnej listine. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku nevyplýva, ako žalovaná preukázala inú príčinu úmrtia pacientky, a teda uniesla dôkazné bremeno vo vzťahu k vyvráteniu zákonnej domnienky správnosti obsahu verejnej listiny.

37. V odôvodnení sa krajský súd zameril na skutočnosť, že sťažovateľka v 1. rade si nepriala pitvu matky. V tejto súvislosti sa žiada pripomenúť, že je voľbou sporovej strany, aké dôkazy v konaní uplatní a predložená verejná listina takým dôkazom so zákonnou prezumpciou správnosti je. Zároveň ani prípadné poučenie v žiadosti o nevykonanie pitvy o tom, že je potrebné ju vykonať pre posúdenie poskytnutia lekárskej starostlivosti *lege artis*, nič nemení na tom, že pozostalý v ťažkom psychickom rozporení bezprostredne po úmrtí svojho blízkeho príbuzného si pitvu nemusí želať a nemôže to byť na ujmu jeho práv, ak disponuje inými dôkaznými prostriedkami o príčine úmrtia. Krajský súd bez uvedenia riadnych, právne relevantných dôvodov bagatelizoval dôkaz – verejnú listinu, nevysvetlil, ako bol preukázaný opak vyvracajúci zákonnú domnienku, a požadoval iný, konkrétne vymienený dôkaz – výsledok pitvy.

38. Zároveň boli v konaní predložené dva znalecké posudky, ktoré sa zhodujú v záveroch o nevhodnosti poskytnutej medikamentózne liečby (a ďalších *non lege artis* postupov, pozn.) v podozrivom stave pacientky, ktoré prinajmenšom nasvedčujú a nevylučujú, že tento nesprávny postup žalovanej prispel alebo bol spôsobilý prispieť k privodeniu akútneho reinfarktu. K dôkaznému bremenu v predmetnom konaní treba dodať, že nesprávne poskytnutá zdravotná starostlivosť nemusí byť výlučnou (jedinou) bezprostrednou príčinou úmrtia. Pre vznik zodpovednosti zdravotníckeho zariadenia postačí, ak nesprávne poskytnutá zdravotná starostlivosť prispela k negatívne následku, bola jednou z viacerých príčin smrti. Prípadné spolupôsobenie viacerých faktorov je potrebné zohľadniť až pri určovaní výšky finančného zadosťučinenia.

39. Pokiaľ ide o dôkaz EKG – Holterov záznam, k tomuto sťažovatelia predkladali pripomienky a námietky, ktoré sú spôsobilé vzbudiť pochybnosť o jeho vierohodnosti a pravdivosti (dĺžka záznamu nezodpovedá času dožitia pacientky, žalovaná ho predložila so značným časovým odstupom niekoľkých rokov, nebol súčasťou dokumentácie odovzdanej pozostalej, pozn.), avšak z odôvodnenia napadnutého rozsudku nevyplýva, ako sa s ním súdy vysporiadali, najmä akú presvedčivosť mu pripísali a prečo ho považovali za spôsobilý spochybnit' dôkazy produkované sťažovateľmi.

40. Vzhľadom na uvedené ústavný súd zastáva názor, že opis logického postupu súdu pri hodnotení dôkazov nie je dostatočne zrozumiteľný a súdmi ustálený skutkový stav veci nezodpovedá zákonným pravidlám hodnotenia dôkazov, najmä v súvislosti s už spomenutou verejnou listinou. Ide o procesný postup, ktorý je v rozpore s garanciami spravodlivého súdneho konania a zároveň zasahuje samotnú podstatu a zmysel práva na súdnu ochranu, pretože rozsah dôkazného bremena, ktorým súdy zaťažili sťažovateľov, robí požadovanú súdnu ochranu v takej ľudsky citlivej veci nedosiahnuteľnou. Ústavný súd zásadne nevstupuje do hodnotenia dôkazov všeobecnými súdmi, avšak v danom prípade ide o hodnotenie natoľko svojvoľné, arbitrárne a v rozpore s procesným právom, ktoré je z ústavného hľadiska neakceptovateľné, pretože má negatívne dôsledky jednak vo vzťahu k právu na súdnu ochranu, ale aj vo vzťahu k základnému právu na ochranu rodinného a súkromného života sťažovateľov, ochrany ktorého sa v konaní sťažovatelia dožadovali, pretože nesprávne rozloženie záťaže sporových strán dôkazným bremenom je v tomto prípade spôsobilé privodiť vecne nesprávne rozhodnutie v neprospech sťažovateľov.

IV.B. K namietanému porušeniu hmotných práv sťažovateľov

41. Osobitne považuje ústavný súd za dôležité sa pristaviť pri vyjadrení krajského súdu o tom, že sťažovatelia „... nepreukázali, že jej smrťou došlo k takej závažnej ujme, ktorá by odôvodňovala priznanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka)...“, pretože uvedená formulácia môže navodiť dojem znevažovania hodnoty jedinečnej ľudskej bytosti na strane zomrelej a spochybňovania celistvosti a úplnosti citového prežívania pozostalých.

42. Ústava pojmy „súkromie“ a „súkromný život“ bližšie nedefinuje. Keďže základné práva a slobody podľa ústavy je potrebné vykladať a uplatňovať v zmysle a duchu medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách (PL. ÚS 5/93, PL. ÚS 15/98), ústavný súd pri vymedzení obsahu uvedených pojmov prihliadal aj na príslušnú judikatúru týkajúcu sa predovšetkým čl. 8 ods. 1 dohovoru.

43. Európsky súd pre ľudské práva zdôrazňuje, že pojem „súkromný život“ je široký pojem zahŕňajúci okrem iného aspekty fyzickej a sociálnej identity jednotlivca vrátane práva na osobnú autonómiu, osobný rozvoj a vytváranie a rozvíjanie vzťahov s inými ľudskými bytosťami a vonkajším svetom (*Evans proti Spojenému kráľovstvu*, rozsudok z 10. 4. 2007, sťažnosť č. 6339/05, bod 71). Ochrana súkromného života je nevyhnutné chápať širšie... toto právo zahŕňa aj právo zakladať a rozvíjať vzťahy s inými ľudskými bytosťami, najmä v oblasti citovej, v záujme rozvoja a naplnenia svojej vlastnej osobnosti (*Van Oosterwijck proti Belgicku*, rozsudok zo 6. 11. 1980, sťažnosť č. 7654/76).

44. Z článku 8 dohovoru potom – podobne ako z čl. 2 dohovoru – vyplýva nielen negatívny záväzok štátu nezasahovať do súkromia, ale aj jeho pozitívny záväzok účinne zabezpečovať rešpekt voči súkromnému životu, ktorý sa realizuje predovšetkým prijatím právnej úpravy na ochranu súkromia. Na to, aby ochrana práv bola účinná v praxi, musí existovať účinný administratívny a súdny aparát, v rámci ktorého sa môže jednotlivec dovoliť svojich práv, a to najmä v prípadoch závažných porušení fyzickej integrity sťažovateľov (napr. *Tysiac proti Poľsku*, rozsudok z 20. 3. 2007, sťažnosť č. 5410/03). Zásahy do záujmov chránených čl. 8 dohovoru musia byť dôsledkom rozhodovacieho procesu, ktorý je spravodlivý a poskytuje dostatočný rešpekt k týmto chráneným záujmom (napr. *T. P. a K. M. proti Spojenému kráľovstvu*, rozsudok z 10. 5. 2001, sťažnosť č. 28945/95; *Buckley proti Spojenému kráľovstvu*, rozsudok z 25. 9. 1996, sťažnosť č. 20348/92).

45. Právo na rešpektovanie rodinného života sa aplikuje na rodinné vzťahy, a predpokladá teda existenciu rodiny (*Marckx proti Belgicku*, rozsudok z 13. 6. 1979, sťažnosť č. 6833/74, bod 31). Spolužitie rodičov a detí je základným prvkom rodinného života (*Bronda proti Taliansku*, rozsudok z 9. 6. 1998, sťažnosť č. 22430/93, bod 51).

Európsky súd pre ľudské práva privileguje vzťah medzi manželmi a rodičmi a deťmi (na rozdiel od vzdialenejších príbuzenských vzťahov) v tom zmysle, že existencia blízkych osobných väzieb sa predpokladá, a bolo by prípadne na štáte, aby preukázal, že došlo k ich pretrhnutiu.

46. V rámci inštitútu ochrany osobnosti (§ 11 až § 16 Občianskeho zákonníka) sú chránené jednotlivé čiastkové osobnostné práva zabezpečujúce ochranu jednotlivých stránok osobnosti fyzickej osoby. Do jeho rámca patrí aj právo na súkromie zahŕňajúce širokú oblasť súkromia fyzickej osoby, najmä jej súkromného života, intímnej a rodinnej sféry, vnútorného myšlienkového a citového života. Je nepochybné, že úmrtie blízkej ľudskej bytosti je zásahom do emocionálnej sféry najbližších rodinných príslušníkov zosnulého, u ktorých je prítomnosť najintenzívnejších interpersonálnych väzieb na výsostne emocionálnej báze zväčša nespochybniteľná. Pri reálnej existencii takýchto vzťahov určitej kvality medzi ľudskými bytosťami dochádza porušením práva na život jednej z nich k absolútnej a nezvratnej deštrukcii všetkých vybudovaných citových väzieb, a tým k neoprávnenému zásahu do práva na súkromný a rodinný život pozostalého alebo pozostalých (pozri nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 424/02).

47. Podmienkou priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (t. j. materiálnej satisfakcie) je vždy – v závislosti od individuálnych okolností daného prípadu – existencia závažnej ujmy. Za závažnú ujmu treba... považovať ujmu, ktorú fyzická osoba vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzitu zásahu, jeho trvanie alebo dopad a dôsledky považuje za ujmu značnú. Pritom však nie sú rozhodujúce jej subjektívne pocity, ale objektívne hľadisko, teda to, či by predmetnú ujmu takto v danom mieste a čase (v tej istej situácii, prípadne spoločenskom postavení a pod.) vnímala aj každá iná fyzická osoba (porov. judikát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uverejnený pod č. R 53/2010).

48. Aplikujúc uvedené premisy na vec sťažovateľov, ústavný súd konštatuje, že v prvom rade boli úvahy o finančnom odškodnení ujmy spôsobenej neoprávneným zásahom zo strany všeobecných súdov predčasné a nadbytočné, keďže konštatovali nepreukázanie príčinnej súvislosti ako predpokladu vzniku zodpovednosti žalovanej za neoprávnený zásah.

Ak však dôvodnosť finančného zadost'učinenia krajský súd zvažoval, bolo jeho povinnosťou vziať do úvahy aj citovanú ustálenú judikatúru v súvislosti s tým, že sťažovateľka v 1. rade je dcérou zomrelej pacientky, vo vzťahu ku ktorej nie je ujmu v podobe smrti matky možné hodnotiť inak ako závažnú aj z objektívneho hľadiska, pretože neboli zistené žiadne mimoriadne okolnosti spochybňujúce štandardné rodinné vzťahy medzi nimi. Uvedené skutočnosti nie je sťažovateľka v 1. rade povinná nijako špeciálne preukazovať. Nemajetková ujma spôsobená smrťou matky nie je reparovateľná, a keďže sa prejavuje subjektívnym negatívnym citovým prežívaním a pocitom straty, nemusí byť objektívne spoznatel'ná. Objektívne hľadisko jej posúdenia preto spočíva len v tom, či by ju ako závažnú ujmu pociťoval každý v rovnakom postavení. Vo vzťahu k súrodencovi (sťažovateľ v 2. rade, pozn.) je s ohľadom na príbuzenskú blízkosť taktiež nevyhnutné citlivo zvažovať, či zásah do jeho súkromného života spôsobený stratou sestry nevyžaduje finančnú kompenzáciu tak, aby bola zohľadnená podstata a povaha tohto ľudského práva a poskytnutá ochrana zodpovedala značnému významu tejto ústavnej hodnoty.

49. Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že krajský súd napadnutým rozsudkom poskytol taký zužujúci výklad ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti, ktorý nezohľadnil podstatu základného práva na súkromný a rodinný život a nenaplnil pozitívny záväzok vyplývajúci z čl. 8 ods. 1 dohovoru účinne zabezpečovať rešpekt voči súkromnému životu na inštitucionálnej úrovni. Aj vzhľadom na zistené ústavne neakceptovateľné svojvoľné hodnotenie dôkazov, ktoré malo svoj odraz v arbitrárnosti odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu, ústavný súd konštatoval porušenie základných práv sťažovateľov podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 dohovoru (výrok 1 nálezu).

IV.C. K namietanému porušeniu čl. 13 dohovoru a návrhu na vyslovenie zákazu porušovania základných práv

50. Pokiaľ sťažovatelia namietali aj porušenie práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru, takéto porušenie ústavný súd nezistil. Ústavný súd poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej z čl. 13 dohovoru vyplýva pre fyzické osoby

a právnické osoby procesné právo akcesorickej povahy mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom v prípade porušenia ostatných ľudských práv chránených dohovorom (III. ÚS 38/05, II. ÚS 99/2011). Článok 13 dohovoru teda zakotvuje „len“ povinnosť samotnej existencie opravného prostriedku a jeho dostupnosť pre sťažovateľov na vnútroštátnej úrovni pre prípad porušenia základných práv. Právo na účinný prostriedok nápravy sťažovateľov bolo realizované podaním odvolania, v ktorom uplatnili svoju argumentáciu a o ktorom rozhodol odvolací súd v rámci inštančného postupu a následne podaním dovolania a ústavnej sťažnosti.

51. Neodstránenie nedostatkov hodnotenia dôkazov v odvolacom konaní je však prejavom nenaplnenia práva na súdnu ochranu z dôvodu poskytnutia súdnej ochrany v takom rozsahu a kvalite, ktoré nezodpovedajú všetkým procesným garanciam obsiahnutým v základnom práve na súdnu ochranu sťažovateľov, resp. v práve na spravodlivé súdne konanie. Vyslovenie porušenia základných práv podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práv zaručených čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom napĺňa účel, ktorý sťažovatelia sledovali podaním sťažnosti ústavnému súdu. Z uvedeného dôvodu ústavný súd v časti ústavnej sťažnosti, ktorou sťažovatelia namietajú porušenie práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru, nevyhovel (výrok 4 nálezu).

52. Ústavný súd tiež nevyhovel tej časti sťažnosti, ktorou sa sťažovatelia domáhali vyslovenia zákazu pokračovať v porušovaní ich základných práv, pretože tento účel splnilo samotné zrušenie napadnutého rozsudku krajského súdu, ktorý ústavný súd vyhlásil za porušujúci ich označené práva a vrátenie vecí na ďalšie konanie so záväzným právnym názorom zdôrazňujúcim účinný rešpekt k ich ľudským právam (výrok 4 nálezu).

V.

K zrušeniu napadnutého rozsudku krajského súdu

53. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný

zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

54. Keďže ústavný súd zistil a vyslovil porušenie označených práv sťažovateľov, zrušil napadnutý rozsudok krajského súdu a vec vrátil na ďalšie konanie (výrok 2 nálezu).

55. V ďalšom konaní bude úlohou krajského súdu opätovne prejednať odvolanie sťažovateľov, vyhodnotiť v konaní vykonané dôkazy v súlade s § 192 a § 205 CSP, v prípade potreby doplniť dokazovanie a vo veci opätovne rozhodnúť v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva a ústavného súdu tak, aby bola zabezpečená účinná ochrana ľudských práv sťažovateľov.

VI.

Trovy konania

56. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

57. Úspešní sťažovatelia si uplatnili právo na náhradu im vzniknutých trov konania.

58. Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov konania podľa § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v rozsahu tarifnej odmeny za tri úkony právnej služby (dva úkony v roku 2019 – prevzatie zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti a jeden úkon v roku 2020 – podanie vyjadrenia k veci), zníženej podľa § 13 ods. 2 vyhlášky, podľa ktorého sa základná sadzba tarifnej odmeny zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb, a režijného paušálu k trom úkonom podľa § 16 ods. 3 vyhlášky. Takto určená suma predstavuje celkom sumu 640,66 € vrátane DPH podľa § 18 ods. 3 vyhlášky (výrok 3 nálezu).

59. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. mája 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu